

**Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Декан
педагогічного факультету
проф. Т. О. Олєфіренко

« _____ » _____ серпня _____ 2021_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

ПЕДАГОГІКА
(історія педагогіки і теорія освіти та навчання)
(назва дисципліни)

освітнього рівня	магістр
галузі знань	05 Соціально-поведінкові науки_ (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	053 Психологія (код і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма: Практична психологія

Шифр за навчальним планом СВО 2

Київ 2021

Робоча програма розроблена на підставі навчальної програми «Педагогіка (історія педагогіки і теорія освіти та навчання)», затвердженої на засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова « » серпня_2021 року, протокол №

Розробник програми: **Печка Лариса Євгенівна** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання педагогічного факультету Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики початкового навчання «_» серпня 2020 року, протокол №

Завідувач кафедри _____ Матвієнко О. В.

I. Опис дисципліни Шифр дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни	Методи навчання і форми контролю
Галузь знань 0101 Педагогічна освіта	Кількість кредитів 6	Методи навчання: 1) Лекції. Семінарські заняття, практичні - із застосуванням ілюстративно-репродуктивних, методу проєктів, проблемних методів; 2) Телекомунікаційне навчання студента з викладачем; 3) Використання мультимедійних освітніх засобів в процесі самонавчання (друковані, аудіо – відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж).
	Загальна кількість годин - 180	
Спеціальність 053 Психологія	<i>Денна</i>	Форми поточного контролю
	<i>Заочна</i>	
Освітній рівень бакалавр	Лекції	
Нормативна	12 год	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом – 1-й	Семінарські (практичні) заняття:	
Семестр 1,2	Практичні заняття:	Методи усного контролю: репродуктивний, графічний.
Тижневих годин для денної форми навчання:	12 год.	Методи письмового контролю: модульний: тестування; презентації
Мова навчання українська	Індивідуальна робота:	Методи самоконтролю: самостійне оцінювання знань; самоаналіз
	Самостійна робота:	
	156 год.	
	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС	Форма підсумкового контролю
	12:156 1:13	екзамен

Предмет вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка (історія педагогіки і теорія освіти і навчання)» розрахована на студентів, які навчаються у ЗВО за спеціальністю «Психологія», заочно-дистанційної форми навчання – 1.10 р. здобуваючи кваліфікацію «Магістр психології, психолог, викладач психології» Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами системи педагогічних знань, основних понять з кожної теми, навичок з використання отриманих знань у повсякденній практичній діяльності

Передумови для вивчення дисципліни: набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з дисциплін: «Філософія»; «Методологія та організація наукових досліджень»; «Загальна психологія»; «Конфліктологія».

Міждисциплінарні зв'язки дисципліна тісно пов'язана з вивченням: «Освітній менеджмент», «Історії педагогіки», «Філософія», «Загальна психологія», «Конфліктологія», «Вступ до фаху», «Моніторинг якості освіти.

Завдання курсу:

- формування системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для виконання функціональних обов'язків практичного психолога, викладача, педагога;
- формування основ педагогічного мислення, здатності осмислювати і аналізувати педагогічну дійсність;
- формування готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях;
- формування відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності;
- формування свідомого ставлення до сутності та соціального значення педагогічної діяльності;
- моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій;
- формування творчої всебічно розвиненої особистості студента – майбутнього педагога.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Психологія» студент повинен досягти таких результатів навчання (компетентностей):

II. Основні результати та компетентності, які вони формують:

№	Результати навчання	Компетентності
1.	Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами. ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
2	Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності. ФК5. Здатність організувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. ФК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно - та мультидисциплінарних командах. ФК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію. ФК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. ФК12. Здатність до планування та організації навчальної діяльності у галузі психології із

3	Програмні результати навчання (ПР)	<p>використанням ефективних освітніх технологій та інтеракційних методів навчання.</p> <p>ПР6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.</p> <p>ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати зішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.</p> <p>ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.</p> <p>ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.</p> <p>ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.</p> <p>ПР13. Здійснювати викладання дисциплін психологічного циклу, використовуючи інноваційні технології навчання та сучасні інформаційно-комунікативні технології.</p> <p>ПР15. Здійснювати дослідження професійних проблем, вибудовувати логіку та методологію отримання наукового знання у професійній галузі.</p>
---	---	---

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 год.

№ п/п	Назва модулів і тем	Кількість год. (денна форма навчання)					Кількість год. (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Семінарські	СРС
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Змістовий модуль 1. Педагогіка як наука. Теорія освіти і навчання.											
Тема 1.1.	Тема 1. Педагогіка як наука. Методи педагогічних досліджень.						2				4
Тема 1.2.	Тема 2. Дидактика як галузь педагогіки. Основні дидактичні системи. Основні категорії дидактики							1			4
Тема 1.3.	Тема 3. Навчання як цілісний педагогічний процес							1			8
Тема 1.4.	Тема 4. Закономірності та принципи навчання. Характеристики процесу навчання. Діалогічний характер навчання						2				8

	XIX ст. Педагогічна система К.Д.Ушинського.										
Тема 3.4.	Тема 4. Українська педагогіка в другій половині XIX – на початку XX ст. Педагогічні ідеї українських просвітителів. Національна школа в УНР.										8
Тема 3.5.	Тема 5. Українська школа і педагогіка початку XX ст. Школа і педагогічна думка першої половини XX ст.										10
	Тема 6. Національна школа, система виховання та педагогіка в період становлення незалежної України у 90-х роках XX ст. – початку XXI ст.										8
Тема 3.6.	Тема 7. Сучасна система освіти. Утвердження демократичних державно-громадських засад освіти й виховання молоді. Утвердження шляхів та засобів національного виховання дітей та молоді. Особливості реформування освіти.										12
	Разом год.										62
								12	12		156

IV. Зміст дисципліни

п/п	3.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть год.	
		Всього 12	В т.ч. лекцій
1.	Змістовий модуль 1. Педагогіка як наука. Теорія освіти і навчання..		
1.1.	Педагогіка як наука. Методи педагогічних досліджень. <i>Зміст теми.</i> Місце педагогіки в системі наук про людину. Предмет педагогіки та її основні завдання. Основні педагогічні поняття. Джерела педагогіки. Структура педагогічної науки. Методи педагогічного дослідження <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні:</i> 9, 12, 32, 39, 40 <i>Додаткові:</i> 9, 41, 50, 52, 54		2
1.2.	Дидактика як галузь педагогіки. Основні дидактичні системи. Основні категорії дидактики <i>Зміст теми.</i> Поняття про дидактику, її основні категорії. Проблеми та завдання дидактики на сучасному етапі розвитку педагогічної науки. Зв'язок дидактики з іншими науками. Актуальні проблеми дидактики на сучасному етапі.		

	<p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 9, 12, 32, 38, 39, 40</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		
1.3.	<p>Навчання як цілісний педагогічний процес <i>Зміст теми.</i> Сутність, структура процесу навчання, його методологічна основа. Русійні сили навчального процесу. Мотиви навчання. Функції та компоненти процесу навчання. Логіка навчального процесу. Структура процесу учіння. Закономірності процесу навчання. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 12, 26, 28, 32</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		
1.4.	<p>Закономірності та принципи навчання. Характеристики процесу навчання. Діалогічний характер навчання <i>Зміст теми.</i> Поняття про принципи навчання. Характеристика принципів навчання. Принципи, побудовані на гуманних засадах Ш. Амонашвілі. Система основних принципів педагогічного процесу. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 12, 26, 28, 32, 38, 39, 40</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		2
1.5.	<p>Зміст освіти в українській національній школі. <i>Зміст теми.</i> Зміст освіти в українській національній школі. Гуманістичні психолого-педагогічні підходи до організації освітнього процесу. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 12, 26, 28, 32, 38, 39, 40</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		
1.6.	<p>Методи навчання як засіб організації пізнавальної діяльності учнів. Засоби навчання. <i>Зміст теми.</i> Поняття про методи навчання. Основні підходи до класифікації методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Характеристика наочних та практичних методів. Словесні методи навчання: пояснення, розповідь, лекція, інструктаж, робота з підручником. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності. Методи контролю та самоконтролю за ефективністю навчання. Загальні вимоги щодо оптимального поєднання методів навчання. Засоби навчання. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 1, 2, 12, 26, 28, 32, 38, 39, 40</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		
1.7.	<p>Організація основних видів діяльності в закладах освіти. <i>Зміст теми.</i> Форми організації навчальної роботи на уроці учнів, освітньої діяльності в ЗВО: денної, заочної, заочно-дистанційної. <i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 12, 26, 28, 32, 38, 39, 40</i> <i>Додаткові: 9, 41, 50, 52, 54</i></p>		
2.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Історія зарубіжної школи і		

	педагогіки.		
2.1.	<p>Концептуальні засади історії педагогіки. Виховання в первісному суспільстві, країнах Стародавнього сходу.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Підходи світової науки до виникнення виховання як суспільного явища. Виховання у первісному суспільстві. Виникнення перших шкіл у світовій цивілізації.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела:</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 47</i></p>		2
2.2.	<p>Виховання і школа в державах Стародавньої Греції та Стародавньому Римі. Школа в середньовічній Європі в епоху Відродження і Реформації.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Виховання у Древній Греції. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит). Школа та педагогіка Стародавнього Риму. Загальна характеристика епохи Середньовіччя. Система середньовічних шкіл. Система лицарського виховання. никнення освіти для дівчат. Виникнення перших університетів у Західній Європі та організація навчання. Культура епохи європейського Відродження.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 9,10</i></p>		
2.3.	<p>Західноєвропейська педагогіка Нового часу та Просвітництва. Педагогічна система Я.-А. Коменського.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Життя та діяльність Я.А.Коменського. Світогляд Я.А. Коменського та його завдання виховання особистості. Педагогічні ідеї Д. Локка. Ідея вільного виховання Ж.-Ж. Руссо. Вікова періодизація та система виховання Ж.-Ж. Руссо. Педагогічні погляди французьких філософів К. Гельвеція та Д. Дідро.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43, 57</i></p>		2
2.4.	<p>Західноєвропейська педагогіка кінця XVIII – першої половини XIX ст. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX- початку XX ст.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці Теорія навчання й виховання И. Гербарта. Р.Оуен про формування особистості.реформаторська педагогіка (педагогіка вільного виховання, педагогіка особистості, експериментальна педагогіка). Прагматична педагогіка Дж. Дьюї. уманістичні засади освіти й виховання. Рух нового виховання (М. Монтесорі, С. Френе)</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i></p>		
2.5.	Освіта в найрозвиненіших країнах та сучасні		

	тенденції світової педагогіки Зміст теми. Система освіти в США. Освітня система у Великобританії. Характеристика освітньої системи у Німеччині. Характеристика освітньої системи у Франції. Система освіти в Японії Рекомендовані інформаційні джерела <i>Основні: 16, 17, 18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i>		
3.	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Історія української школи і педагогіки.		
3.1.	Виховання і школа Київської Русі. Розвиток освіти і педагогічної думки в XIV-XV ст. <i>Зміст теми.</i> Традиційні засади виховання дітей у Київській Русі. Соціальні умови становлення писемності та виникнення перших шкіл у Київській Русі. Зміст та організація навчання у Київській Русі. Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17, 18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i>		2
3.2.	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI –перша половина XVIII ст.). Освіта і педагогічна наука етапу українського Відродження (XVI-XVII століття) <i>Зміст теми.</i> Загальна характеристика культури й освіти українського Відродження . Виникнення братських шкіл. Діяльність козацьких шкіл в Україні (січові, полкові, музичні та ін.). Система виховання лицаря-козака. Навчальні студії й діяльність громадських об'єднань студентів у Києво-Могилянській Академії <i>Українська педагогіка етапу Відродження (XVII початок XVIII ст.).</i> Вплив Європейських культурних процесів на освітньо-культурне Відродження в Україні. Перші українські вчені: П. Русин і Ю. Дрогобич. Українська граматика М. Смотрицького. Педагогічні погляди Е. Славинецького та С. Полоцького. Освітньо-педагогічна діяльність Ф. Прокоповича. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17, 18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i>		
3.3.	Розвиток української педагогіки й школи у другій половині XVIII першій половині XIXст. Педагогічна думка українських просвітителів XVIII-XIX ст. Педагогічна система К.Д.Ушинського <i>Зміст теми.</i> Ідея народності та природовідповідності виховання Г. Сковороди. Педагогічна діяльність М.В. Ломоносова. Система освіти на Правобережній Україні та Закарпатті (друга половина XVIII століття). Культурно-освітня діяльність західноукраїнських діячів (М. Шашкевич, І. Вагілевич, Я. Гловацький, І Левицький).		2

	<p>Педагогіка О. Духновича. культурно-просвітницька діяльність Кирило-Мефодіївського товариства (Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров Педагогічна наука другої половини ХІХ століття). Життя і педагогічна діяльність К.Д. Ушинського. Світогляд вченого. Ідея національного виховання К. Ушинського. Дидактика й методика початкового навчання К. Ушинського. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i></p>		
3.4.	<p>Українська педагогіка в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Педагогічні ідеї українських просвітителів. Національна школа в УНР <i>Зміст теми.</i> Стан освіти в Україні у 60-ті роки. Характеристика громадсько-педагогічних рухів. Освітньо-педагогічна діяльність М. Пирогова. Організаційна й педагогічна діяльність М. Корфа. освітньо-педагогічна діяльність Х. Алчевської. Теорія й практика вільного виховання Л. Толстого. Теорія фізичного виховання особистості П. Лесгафта. <i>Українська школа і педагогіка другої половини ХІХ початку ХХ ст.</i> Ідея національної школи М. Драгоманова. Наукова й освітня діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка. Ідея національного шкільництва М. Грушевського. Загальна характеристика освіти на Західноукраїнських землях. Педагогічні погляди Ю. Федьковича. <i>Характеристика системи освіти в Україні на початку ХХ століття.</i> Освітньо-педагогічні ідеї І. Франка. Педагогічні ідеї Лесі Українки. Освітня й педагогічна діяльність Т. Лубенця. <i>Українська школа і педагогіка 20-30-х років ХХ століття.</i> Розробка завдань та змісту національної освіти в УНР. Ідея національної школи С. Русової. Ідея національного рідномовного виховання І. Огієнка. Особливості розбудови загальної, професійної й вищої школи у 20-ті роки. Національний виховний ідеал Г. Ващенко. <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 16, 17,18, 19</i> <i>Додаткові: 33, 40, 43</i></p>		
3.5.	<p>Українська школа і педагогіка в ХХ ст. Національна освіта в 20-ті роки ХХ століття. Уніфікація загальної освіти в 30-ті роки. Особливості становлення освіти у післявоєнний час (кінець 40-50-ті роки). Розвиток освіти й педагогіки у 60-ті роки. Школа і педагогіка України в період Застою (70-80-ті роки). <i>Рекомендовані інформаційні джерела</i> <i>Основні: 14</i> <i>Додаткові: 3</i></p>		
3.6.	<p>Національна школа, система виховання та педагогіка в період становлення незалежної України у 90-х роках ХХ ст. – початку ХХІ ст. <i>Зміст теми.</i> Школа і педагогіка сучасного етапу духовного, національного відродження. Утвердження демократичних</p>		

	<p>державно-громадських засад освіти й вихованн молод. Реформування освіти на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Утвердження шляхів та засобів національного виховання дітей та молоді. Особливості реформування професійної, вищої й педагогічної освіти.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основні: 16, 17,18, 19</i></p> <p><i>Додаткові: 33, 40, 43</i></p>		
3.4.	<p>Сучасна система освіти Утвердження демократичних державно-громадських засад освіти й виховання молоді. Утвердження шляхів та засобів національного виховання дітей та молоді. Особливості реформування освіти.</p> <p><i>Зміст теми.</i> Нормативно-правове забезпечення. НУШ. Закон України «Про освіту», 2017; «Державний стандарт початкової освіти», 2018; Закон України «Про повну загальну середню освіту», 2021. Закон України «Про вищу освіту», 2021.</p> <p><i>Рекомендовані інформаційні джерела</i></p> <p><i>Основні: 16, 17,18, 19, 27, 33</i></p> <p><i>Додаткові: 33, 40, 43</i></p>		

4.2. Плани практичних занять

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ 1

Педагогіка як наука. Теорія освіти і навчання

Практичне заняття 1-2.

Тема. Дидактика як галузь педагогіки. Основні дидактичні системи. Основні категорії дидактики.

Зміст заняття

1. Дидактична система та її основні структурні компоненти.
2. Дидактичні концепції: традиційна, педоцентрична, сучасна система навчання.
3. Основні категорії дидактики

Завдання:

Підготувати презентацію за темою (за вибором студента)

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 1, 2, 21, 26, 28, 32

Додаткові: 8, 16, 18

Практичне заняття 3-4

Тема. Зміст освіти в українській національній школі. Гуманістичні психолого-педагогічні підходи до організації освітнього процесу.

Зміст заняття.

1. Визначення поняття «зміст освіти».
- 2 Сутність і основні компоненти змісту освіти
3. Види освіти
4. Гуманістична спрямованість освіти.

Завдання:

Підготувати презентацію за темою (за вибором студента)

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 1, 2, 21, 26, 28, 32

Додаткові: 8, 16, 18

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДО ЗМІСТОВНОГО МОДУЛЮ 11

Історія зарубіжної школи і педагогіки.

Практичне заняття 5-6

Тема. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX- початку XX ст.

Зміст заняття

I. Теоретична частина.

1. Реформаторська педагогіка (педагогіка вільного виховання, педагогіка особистості, експериментальна педагогіка).
2. Прагматична педагогіка Дж. Дьюї.
3. Гуманістичні засади освіти й виховання. Рух нового виховання (М. Монтесорі, С. Френе).
4. Ідея цілісного виховання Р. Штайнера.

II. Практична частина.

Підготувати презентацію за темою (за вибором студента)

Основні: 11, 16, 18

Додаткові: 33, 41, 42, 43, 44, 45

Практичне заняття 7-8 (2 год.).

Тема. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX- початку XX ст. Освіта в найрозвиненіших країнах та сучасні тенденції світової педагогіки (2 год.)

Зміст заняття

I. Теоретична частина.

1. Провідні тенденції зарубіжних освітніх систем XXI ст.
2. Початкова освіта у Великобританії, Франції, ФРН (порівняльний аналіз).
3. Традиційні засади національного виховання дітей і молоді в Японії.
4. Освіта в США.
5. Значення всесвітньої тенденції глобалізації для національної освіти.

II. Практична частина.

Підготувати презентацію на задану тему (за вибором студента)

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 11, 16, 18

Додаткові: 33, 41, 42, 43, 44, 45

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Історія української школи і педагогіки.

Практичне заняття 9-10.

Тема: Школа в Україні періоду Відродження (XVI-XVII ст.)

Зміст заняття

I. Теоретична частина.

1. Загальна характеристика культури й освіти українського Відродження.
2. Виникнення братських шкіл. Острозька академія.
3. Діяльність козацьких шкіл в Україні (січові, полкові, музичні та ін.)
4. Система виховання лицаря-козака.
5. Навчальні студії й діяльність громадських об'єднань студентів у Києво-Могилянській Академії

II. Практична частина.

Підготувати презентацію на задану тему (за вибором студента)

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 14

Додаткові: 2.

Практичне заняття 11-12

Тема: Ідеї національної освіти й виховання в Україні (друга половина XIX ст.). (2 год.)

Зміст заняття

I. Теоретична частина.

1. Ідея національної школи М. Драгоманова.
2. Наукова й освітня діяльність Наукового товариства імені Тараса Шевченка.

3. Ідея національного шкільництва М. Грушевського.
 4. Загальна характеристика освіти на західноукраїнських землях.
 6. Педагогічні погляди Ю. Федьковича.

II. II. Практична частина.

Підготувати презентацію на задану тему (за вибором студента)

Рекомендовані інформаційні джерела:

Основні: 11, 16, 18

Додаткові: 33, 41, 42, 43, 44, 45

4.3. Організація самостійної роботи студентів – 156 годин

Змістовий модуль та теми курсу	Форма звітності	Кількість годин
Змістовий модуль I		
Педагогіка як наука. Теорія освіти і навчання 56 год		
Тема 1.1. Тема 1. Педагогіка як наука. Методи педагогічних досліджень – 4 год.	повідомлення екзамен	4
Тема 1. 2. Дидактика як галузь педагогіки. Основні дидактичні системи. Основні категорії дидактики -5 год.	практичне	4
Тема 1.3. Навчання як цілісний педагогічний процес 5 год.	повідомлення екзамен	8
Тема 1.4. Закономірності та принципи навчання. Характеристики процесу навчання. Діалогічний характер навчання	повідомлення екзамен	8
Тема 1.5. Зміст освіти в українській національній школі. Гуманістичні психолого-педагогічні підходи до організації освітнього процесу.	практичне	16
Тема 1.6. Методи навчання як засіб організації пізнавальної діяльності учнів. Засоби навчання.	повідомлення екзамен	8
Тема 1.7. Організація основних видів діяльності в закладах освіти.	повідомлення екзамен	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.		
Історія зарубіжної школи і педагогіки – 38 год.		
Тема 2.1. Тема 1. Концептуальні засади історії педагогіки. Виховання в первісному суспільстві, країнах Стародавнього сходу - 2 год	повідомлення екзамен	6
Тема 2.2. Тема 2. Виховання і школа в державах Стародавньої Греції та Стародавньому Римі. Школа в середньовічній Європі в епоху Відродження і Реформації – 4 год.	повідомлення екзамен	6
Тема 2.3. Тема 3. Західноєвропейська педагогіка Нового часу та Просвітництва. Педагогічна система Я.-А. Коменського – 4 год.	повідомлення екзамен	10
Тема 2.4. Західноєвропейська педагогіка кінця XVIII – першої половини XIX ст. Загальні тенденції світової педагогіки кінця XIX- початку XX ст	практичне	6

Тема 2.5. Сучасна освіта у найрозвиненіших країнах світу.	практичне	10
Змістовий модуль 3.		
Історія української школи і педагогіки – 62 год.		
Тема 3.1. Виховання і школа Київської Русі. Розвиток освіти і педагогічної думки в XIV- XV ст..	повідомлення екзамен	10
Тема 3.2. Тема 2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – перша половина XVII ст.)– 4 год	практичне	6
Тема 3.3. Розвиток української педагогіки й школи у другій половині XVIII першій половині XIXст. Педагогічна думка українських просвітителів XVIII- XIX ст. Педагогічна система К.Д.Ушинського.	повідомлення екзамен	8
Тема 3.4.. Українська педагогіка в другій половині XIX – на початку XX ст. Педагогічні ідеї українських просвітителів. Національна школа в УНР – 2 год.	повідомлення екзамен	8
Тема 3.5. Українська школа і педагогіка початку XX ст. Школа і педагогічна думка першої половини XX ст – 2 год.	повідомлення екзамен	10
Тема 3.6. Національна школа, система виховання та педагогіка в період становлення незалежної України у 90-х роках XX ст. – початку XXI ст.	практичне	8
Тема 3.7. Сучасна система освіти. Утвердження демократичних державно-громадських засад освіти й виховання молоді. Утвердження шляхів та засобів національного виховання дітей та молоді. Особливості реформування освіти.	повідомлення екзамен	12

V. Контроль якості знань студентів

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Основи природознавства з методикою» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

5.1. Форми і методи поточного контролю:

Форми контролю знань студентів: контроль на лекції, на практичних заняттях, у поза навчальний час, на консультаціях, іспиті

- *Методи усного контролю:* індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

- *Методи письмового контролю:* модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, презентації.

- *Методи самоконтролю:* уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю

Метод письмового контролю: екзамен

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень бакалаврів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗВО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу бакалавра на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань магістрів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

VI. Основні і додаткові джерела для вивчення курсу

Базові

1. Бондар В. І. Дидактика [Електронний ресурс]: підручник для студ. вищ. пед. навч. закладів / В. І. Бондар ; М-во освіти і науки України. – Київ: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Бондар В. І. Дидактика: теорія і технологія її вивчення [Текст]: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. спец. «Початкова освіта» / В. І. Бондар, О. Г. Коханко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т педагогіки і психології. – К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – 145 с.
3. Бондар В. І. Теорія та технологія управління процесом навчання в школі [Електронний ресурс] / В. Бондар;. – К.: Школяр, 2000. – 192 с.
4. Бондар В. І., Коханко О. Г. Проектування уроку як оптимальної системи (Матрично-модульний підхід). Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта» / В. І. Бондар, О. Г. Коханко; Київ: ТОВ «Поліграфічний центр «Фоліант», 2008. – 54 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – 2-ге вид., переробл., допов. – Київ: Академвидав, 2007. – 615 с.
6. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник: словарь / С. Гончаренко. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
7. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття) www.uazakon.com
8. Державний стандарт початкової загальної освіти в Україні. – Постанова Кабінету міністрів України постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. – <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
9. Зайченко І. В. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Зайченко. – 2-ге вид. – К.: Освіта України: КНТ, 2008. – 528 с.
11. Закон України «Про вищу освіту» (Закон від 01.07.2014 № 1556-VII)

<http://zakon4.rada.gov.ua/>

12. Закон України «Про освіту» Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 09.08.2019, підстава – 2745-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
13. Кодлюк Я. Дидактика початкової школи: практичний курс [Текст]: навч.-метод. посіб. / Ярослава Кодлюк; Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка, Ін-т педагогіки і психології. – Т.: Астон, 2013.
14. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року СХВАЛЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80>
15. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Педагогіка [Текст]: підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання, 2007. – 447 с.
16. Левківський М. В. Історія педагогіки. – 2-е вид. доп. – К.: Центр навч. л-ри, 2005.
16. Левківський М. В. Методичні рекомендації з використання творчої спадщини В. О. Сухомлинського. – Житомир, 1980.
17. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання. – Харків, 1997.
18. Любар О. О. та ін. Історія української педагогіки /за ред. М. Г. Стельмаховича. – К.: ВМН, 2000.
19. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: Навч.посіб. / За ред.. О. О. Любара. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. - 450с. – (Вища освіта ХХІ століття).
20. Максименко В. П. Дидактика: теорія і практика уроку в початковій школі [Текст]: навч.-метод. посіб. / В. П. Максименко. – Хмельницький: ХмЦНП, 2012. – 53 с.
21. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с.
22. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. В. Малафійк. – Київ: Слово, 2015. – 630, [1] с.
23. Малафійк І. В. Дидактика [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. В. Малафійк. – Рівне: РДГУ, 2003. – 470 с.
24. Матвієнко О. В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія. – К., 2006.
25. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навч. посібник. 4 видання, доповнене. – К., 2003. – 615с.
26. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк. – 5. вид., доп. і перероб. – К.: [б.в.], 2007. – 656 с.
27. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
28. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja. за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2018. 160 с.
29. Освітній журнал «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/post/top-12-priyomiv-rozvitkukritichnogo-mislennya-adaptovanih-dlya-vikoristannya-u-shkoli>
30. Особливості оцінювання навчальних досягнень початкової школи (<https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html>), його загальна мета та цілі, функції (контролююча, навчальна, діагностично-коригуюча, стимулюючомотиваційна, розвивальна, виховна та функція управління процесом навчання) та види (поточний, підсумковий (тематичний) <https://vseosvita.ua/webinar/sistema-ocinuvanna-v-novij-ukrainskij-skoli-7.html>).
31. Педагогіка / За ред. А. М. Алексюка. – К.: Вища школа, 1985. – 296 с.
32. Педагогіка: Навчальний посібник / В. М. Галузьяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. – Вінниця: РВВ ВАТ – Віноблдрукарня, 2001. – 200 с.
33. Педагогічний словник [Текст] / АПН, Ін-т педагогіки; підгот. Н. Б. Копиленко [та ін.]; відп. ред. М. Д. Ярмаченко. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
34. Про освіту: Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

35. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах. Наказ Міністерства освіти і науки України 16.06.2015 № 641 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#n132>
36. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017-2020 роки ЗАТВЕРДЖЕНО розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2017 р. № 743-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/743-2017-%D1%80>
37. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», Мінсоцполітики України; Наказ, Стандарт від 10.08.2018 № 1143. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1143732-18>
38. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти [Текст]: підруч. для вищ. навч. закл. / О. Я. Савченко. – Вид. 2-ге. – К.: Грамота, 2013. – 503 с.
39. Фіцула М. М. Педагогіка. Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2014, 456 с.
40. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти / М. М. Фіцула. – 3-є вид., перероб. і доп. Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2017. 168 с.
41. Ягупов В. В. Педагогіка [Текст]: навч. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл. / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.

Додаткові:

1. Dr Keith Smyth, Dr Christina Mainka . Pedagogy and learning technology: a practical guide URL: file:///C:/Users/User/Downloads/epedagogy_guide_WEBCOPY.pdf
2. MON-EDERA-OSVITORIA: ST101 Онлайн-курс для вчителів початкової школи. URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERAOSVITORIA+ST101+st101/courseware/7035f5b07b0249dfae4d205e6d58f52b/68f7ee206dbb452fb37d253865cd23da/>
3. Siemens, G. Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. 2004. URL : http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
4. Teaching Practices and Pedagogical Innovation URL: [https://www.oecd.org/education/school/TalisCeri%202012%20\(tppi\)--Ebook.pdf](https://www.oecd.org/education/school/TalisCeri%202012%20(tppi)--Ebook.pdf)
5. Алексюк А. М. Методи навчання і методи учіння. – К.: Знання, 1980. – 48 с.
6. Алисейко Е. Н. Педагогические воззрения Г. С. Сковороды. URL: <http://lingvocenter.com/ru/articles/pedagogicheskie-vozzreniya-gs-skovorodyi.html>
7. Амонашвили Ш. А. Личностно-гуманная основа педагогического процесса. – Минск, 1990.
8. Аненкова І. П., Байдан М. А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
9. Бех І. Особистісно зорієнтоване виховання: Наук. метод. посіб. – К.: ІЗМН, 1998. – 204с.
10. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukraine3000.org.ua/img/forall/APN.pdf>
11. Бондарь В. И. Управленческая деятельность директора школы: дидактический аспект. – К.: Рад. шк., 1987. – 160 с.
12. Бутенко Н. Ю. Комунікаційна майстерність викладача: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2005. – 336с.
13. Бутенко Н. Ю. Комунікаційні процеси у навчанні: Підручник. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 384 с.
14. Бутенко Н. Ю., Грущенко Л. М. Педагогічна практика: підготовка та реалізація: Навч. посіб./ За заг.ред. Н. Ю. Бутенко. – К.: КНЕУ, 2005. – 184с.
15. Винар Л. Галицька доба життя М. Грушевського (1894-1914) // Український історик. – 1967. – № 2-3.
16. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.:

- Видавничий центр «Академія», 2003. – 576с. (Альма-матер).
17. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 256 с.
 18. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. – К., 1995.
 19. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376с.
 20. Гринько Г. Нариси радянської просвітницької політики. – Харків, 1922.
 21. Гриценко М. С. Нариси з історії школи в Українській РСР. – К., 1966.
 22. Грушевський М. Про українську мову і українську школу. – К.: Веселка, 1991.
 23. Гуманізація процесу навчання в школі: Навч. посібник / За ред. С. П. Бондар. – 2-ге вид., доповн. – К.: Стілос, 2001. – 256 с.
 24. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») // Освіта- 1993. -№ 44, 45, 46.
 25. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. – К., 1987.
 26. Друзь З. В. Виховні технології в сучасній школі / З. В. Друзь. – Кривий Ріг: КДПУ, 2005. – 256 с.
 27. Енциклопедія освіти. / Академія педагогічних наук України; [головний ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
 28. Жара Г. І. Технології індивідуального здоров'язбереження і профілактика професійного вигорання вчителя : навч. посіб. для студ. пед. ЗВО / Г. І. Жара. Десна Поліграф, 2017. 136 с.
 29. Завацька Л. М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ / Л. М. Завацька – К.: Видавничий Дім «Слово», 2008. – 240 с.
 30. Занков Л. В. Обучение и развитие / Экспериментально-педагогические исследования): Избранные педагогические труды. – М., 1990.
 31. Збірник тестів з курсу «Педагогіка»: Навч.-метод. посіб/ За заг.ред. Д. Герцюка, Л. Ковальчук.: У 3 ч. Ч.2. Загальні основи педагогіки. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 152с.
 32. Збірник тестів з курсу «Педагогіка»: У 3 ч. Ч.1 Дидактика: Навч.-метод. посіб. / За заг.ред. Л. Ковальчук. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 120с.
 33. Історія педагогіки / За ред.М. С. Гриценка. – К.: Вища школа,1973.
 34. Казанічер О. С. Шкільна освіта в різних країн світу. Х.: ВГ «Основа», 2019. 96 с.
 35. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2005. – 180 с.
 36. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения в 2 т. – М., 1982.
 37. Конвенція про права дитини (1989). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
 38. Кондрашова Л. В. Методика організації виховної роботи в сучасній школі / Л. В. Кондрашова, О. О. Лаврентьева, Н. І. Зеленкова. – Кривий ріг. – 2008. – 187 с.
 39. Константинов Н. А и др. История педагогики. – М.: Просвещение,1982.
 40. Константинов С. А., Струминский В. Я. Очерки по истории начального образования в России. – М., 1953.
 41. Концепція Нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
 42. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття. – Тернопіль, 1996.
 43. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. Навчальний посібник. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
 44. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль, 1996.
 45. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки: Курс лекцій. – Тернопіль, 1994.
 46. Красовицький М. Ю. Практична педагогіка виховання. – К., 2000.
 47. Крип'якевич І. П. Історія України. – Львів: Світ, 1990.
 48. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. А. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-прес, 2003. – 418 с.
 49. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації:

- Практикум. – К.: Знання-Прес, 2003. – 429с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
50. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: Підручник. – К.: Знання-Прес, 2003. 418с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
51. Левченко Т. І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах. – Вінниця: видавництво «Нова книга», 2002. – 512 с.
52. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. / В. І. Лозова, Г. В. Троцько. – 2-ге вид., випр. і доп. – Харків : ОВС, 2002. – 400 с.
53. Ляшенко К. І. Інклюзивна освіта у новій українській школі: / веб- сайт. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789>
54. Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посіб. / С. П. Максимюк. – Київ: Кондор, 2005. – 670 с.
55. Малафійк І. В. Дидактика: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 397 с.
56. Методи та технології роботи соціального педагога / Автори-укладачі: С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник. Навчальний посібник. – К.: видавничий Дім «Слово», 2011.- 496с.
57. Мітюров В. Н. Педагогічні ідеї Я. А. Коменського на Україні. – К., 1971.
58. Нариси історії українського шкільництва 1905-1933: Навчальний посібник / О. В. Сухомлинська та ін. – К.: Заповіт, 1996.
59. Народна педагогіка: світовий досвід / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. – 124с. – (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
60. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
61. Огієнко І. Історія української літературної мови. – К.:Либідь, 1995.
62. Освітні технології: Навчальний посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255с.
63. Омеляненко С. В. Педагогіка: тестові завдання: Навч.посіб. – К.: Знання, 2008. – 391с. – (Вища освіта ХХІ століття).
64. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 700 с.
65. Педагогіка в запитаннях і відповідях: Навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков та ін. – К.: Знання, 2006. – 252 с.
66. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2003. - 700с. (Навчально-методичний комплекс з педагогіки).
67. Педагогічний словник / За ред. М. Д. Ярмаченка. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
68. Педагогічні ідеї Г. С. Сковороди. – К.: Вища школа, 1972.
69. Пометун О. Що таке таксономія Блума і як вона працює на уроці. URL: <http://www.criticalthinking.expert/usi-materialy/shho-take-taksonomiya-bluma-i-yak-vonapratsyuje-na-urotsi/>
70. Проніков О. К. Історія педагогіки: курс лекцій / О. К. Проніков. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. - 440с.
71. Психологія діяльності та навчальний менеджмент: Навч. посіб. / М. В. Артюшина, Л. М. Журавська, Л. А. Колесніченко та ін.; За заг. ред. М. В. Артюшиної. – К.: КНЕУ, 2008. – 336 с.
72. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні. /За ред. М. Д. Ярмаченка. – К., 1991. – С.8-29.
73. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навчальний посібник. – Суми: СумДПУ, 2000.
74. Семенова А. В., Гурін Р. С. Осипова Т. Ю. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 319 с.
75. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД

«ЕКМО», 2011. – 324 с

76. Соціальна педагогіка: теорія, технологія та історія: навч.-метод.-посіб. для підгот. до держ. атест. студ. за освіт.-каліф. рівнем «бакалавр» / за ред. П. М. Гусака, І. Є. Остапівського. – Луцьк: Вежа – Друк, 2013-324 с.
77. Статінова Н. П., Сень Г. П. Основи психології та педагогіки: Навч. посіб. Для студ.економ.вузів. – 2-е вид., доп., випр. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 346 с.: іл..
78. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 520 с.
79. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи педагогіки і психології: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 520с. (Альма-матер).
80. Сухомлинський В. О. Вибр.тв.: В 5-ти т. – Тт. 1-5. – К.: Рад.шк, 1976-1977.
81. Сухомлинський В. О. Листи до сина / В. О. Сухомлинський: вибрані твори. В 5 т. Т. 3. – К.: Рад. школа, 1976. – С. – 585 – 658.
82. Сухомлинський В. О. Пависька середня школа / В. О. Сухомлинський: вибрані твори. В 5 т. Т. 4. – К.: Рад. школа, 1976. – С. – 7 – 390.
83. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості Вибр. твори: в 5 т. Т.1. Київ: Рад. шк., 1976. С. 55-206.
84. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором / В. О. Сухомлинський: вибрані твори. В 5 т. Т. 4. – К.: Рад. школа, 1976. – С. – 393 – 626.
85. Сухомлинський В. О. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський: вибрані твори. В 5 т. Т. 2. – К.: Рад. школа, 1976. – С. – 419 – 654.
86. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.метод. посіб. / Пометун О., Пироженко Л. – К.: ВСК, 2004. – 192 с.
87. Трухін І. О., Шпак О. Т. Основи шкільного виховання: Навчальний посібник. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. – 368 с.
88. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. – Т.8. – С.11-61, 267-281.
89. Ушинський К. Д. Педагогічна подорож по Швейцарії. – Т.3. – С.87-104.
90. Ушинський К. Д. Праця в її психічному і виховному значенні. – Т.2. – С.333-362.
91. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні. – Т.2. – С.69-167.
92. Ушинський К. Д. Рідне слово. – Т.2. – С.554-575.
93. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Вид. третє, перероб. і допов. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2013. – 230 с.
94. Хартія основних прав Європейського Союзу (2000). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524
95. Хуторской А. В. Практикум по дидактике и методикам обучения. – СПб.: Питер, 2004. – 541 с.
96. Чаика В. М. Основи дидактики: навч. посіб. Київ: «Академвидав», 2011. 240 с.
97. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224с. – (Серія «Альма-матер»).
98. Чепіль М. М. Педагогічні технології: навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.
99. Шахов В. Технологічний підхід в галузі педагогічної освіти [Електронний ресурс] / В. Шахов. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nzvdpu_pp/2007_20/text%201-20/technologichnuu%20pidxid.pdf
100. Шахрай В. М. Технології соціальної роботи. Навчальний посібник / В. М. Шахрай. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 464 с.
101. Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році. Початкова школа. – 2018 – №8 – С.1-15.
102. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посіб. / В. В. Ягупов. – Київ: Либідь, 2002. – 559 с.

Інтернет-ресурси

1. Education in Finland. URL: <http://www.oaj.fi/pls/portal>.

2. <http://eenu.edu.ua/uk>
3. <http://hklib.npu.edu.ua> – бібліотека НПУ імені М. П. Драгоманова.
4. <http://irbis-nbuv.gov.ua> – електронні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.
5. <http://osvita.ua> Освітній портал «Освіта.UA».
6. <http://pedagogy.webukr.net/>
7. <http://pidruchniki.ws> – сайт підручників.
8. <http://ukped.com> Українська педагогіка.
9. <http://www.dnpb.gov.ua> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.
10. <http://www.intellect-invest.org.ua> Портал сучасних педагогічних ресурсів.
11. http://www.osvita.org.ua/articles/?article_id=56
12. <http://znannya.info> Інформаційний портал «Знання»
13. www.edu.yar.ru/russian/navigator/index.html
14. www.education.gov.ua – сайт Міністерства освіти і науки України.